

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)

галузь знань - D Бізнес, адміністрування та право

спеціальність - D8 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - за вибором

факультет - юридичний

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

31 серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Мічурін Є.О., д.ю.н., професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2026 року, № 1

Завідувач кафедри

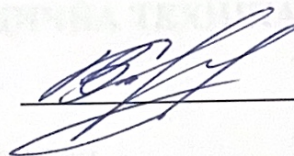
цивільно-правових дисциплін

Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-наукової програми «Право» третього (освітньо-наукового) рівня освіти

Гарант освітньо-наукової програми «Право» третього (освітньо-наукового) рівня освіти

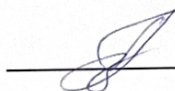

Віталій СЕРЬОГІН

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2026 року, № 1

Голова методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Договірне регулювання суспільних відносин» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії у галузі права за третім (освітньо-науковим) рівнем за спеціальністю D8 Право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є досягнення всебічного глибокого розуміння та засвоєння аспірантами сутності та природи договірного регулювання суспільних відносин, норм та принципів регулювання договірних відносин в сучасних умовах інтеграції національного законодавства із законодавством Європейського Союзу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
4-й	
Лекції	
16 год.	
Практичні, семінарські	
16 год.	
Лабораторні	
Самостійна робота, у тому числі	
58 год.	
Індивідуальні завдання:	
10 год.	

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових

проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.

СК07. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

ПРН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

ПРН10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

ПРН11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу. здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

ПРН13. Використовувати практичний досвід прийняття виважених і обґрунтованих з точки зору правових вимог рішень як у стандартних, так і в нестандартних умовах юридичної діяльності.

ПРН14. Застосовувати на постійній основі деонтологічні правила і керівні принципи наукових досліджень в галузі права з урахуванням таких аспектів, як необхідність дотримання авторських прав, недоторканності приватного життя, професійної таємниці та належних дослідницьких практик тощо.

ПРН15. Формулювати і вирішувати завдання, які виникають під час науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності, що потребують поглиблених професійних знань.

1.8. Пререквізити: Теорія права та держави. Цивільне право (загальна частина). Цивільне право (особлива частина). Господарське право. Цивільний процес. Господарський процес.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи договірного регулювання суспільних відносин

Тема 1. Договірне регулювання у системі правового регулювання відносин

Поняття та сутність інтересу. Інтерес і суб'єктивне право. Види інтересу: суспільний інтерес, державний інтерес, корпоративний інтерес, індивідуальний інтерес, законний інтерес. Інтерес як основний фактор формування договірного регулювання у суспільстві. Законодавство як основа закріплення інтересів. Форми договірного регулювання як відображення сформованого інтересу. Поняття та види інтересу. Інтерес та правова сфера. Суспільний інтерес і правове регулювання відносин. Специфіка інтересів окремих частин суспільства. Суспільство у врегулюванні відносин. Поняття та ознаки суспільного та соціального регулювання відносин. Нормативне та індивідуальне регулювання. Держава у регулюванні відносин. Державний інтерес і державно-правове регулювання відносин. Специфіка інтересів в сфері державного управління. Роль держави та її функції у процесі регулювання відносин. Поняття та структура договірного регулювання відносин. Поняття договірного регулювання відносин. Ознаки договірного регулювання відносин. Забезпеченість дієвості договірного регулювання. Місце договірного регулювання в механізмі правового регулювання відносин. Договірне регулювання приватних та публічних відносин: державна допустимість та суспільна необхідність. Договір як елемент механізму

правового регулювання. Сила договірної регулювання та фактори, які впливають на неї. Співвідношення правового та договірної регулювання відносин.

Тема 2. Теоретичні основи договірної регулювання відносин

Мета та завдання договірної регулювання відносин. Види та фактори легітимації відносин. Легітимація та легалізація. Функції договірної регулювання відносин. Соціальні рівні функціонування договірної регулювання. Залагодження конфлікту. Співвіднесення інтересів. Межі договірної регулювання відносин. Поняття меж та обмеження в правовому регулюванні. Фактори впливу на встановлення правових обмежень в договірному регулюванні. Обмеження договірної регулювання за територією і часом. Межі договірної регулювання відповідно до предмету галузі права. Законність та обґрунтованість обмеження правового та договірної регулювання відносин. Поняття та природа правових обмежень. Роль меж та обмежень в договірному регулюванні. Види обмежень в правовому та договірному регулюванні. Суб'єктивні обмеження договірної регулювання відносин. Загальні та спеціальні принципи договірної регулювання. Принцип верховенства права в договірному регулюванні. Принципи справедливості, розумності, добросовісності в договірному регулюванні. Спеціальні принципи договірної регулювання: свободи договору, визначеності результату, співробітництва.

Розділ 2. Окремі питання форм договірної регулювання

Тема 3. Характеристика форми договірної регулювання відносин

Поняття та суть форм договірної регулювання відносин. Поняття та сутність форми відносин. Види форм регулювання відносин. Форми не договірної регулювання відносин. Форми договірної регулювання відносин. Поняття та сутність форми договірної регулювання відносин. Види відносин, що можуть бути врегульовані в договірних формах. Правові форми договірної регулювання відносин. Класифікація форм договірної регулювання відносин. Законодавчо регламентовані та нерегламентовані. Матеріальні та процесуальні. Альтернативні та безальтернативні. Односторонньо ініційовані та ініційовані декількома учасниками. Договір. Домовленість. Угода. Контракт. Пакт. Протокол. Конвенція. Меморандум. Погодження, узгодження, згода. Поняття засобу регулювання та правового регулювання. Ознаки засобу правового регулювання. Види засобів правового регулювання. Поняття та характеристика засобів договірної регулювання відносин. Норма договору (договірна норма) як основний засіб договірної регулювання відносин. Поняття, суть та ознаки договірної норми як засобу договірної регулювання.

Тема 4. Суб'єкти договірної регулювання відносин

Поняття та правова природа суб'єкта права. Суб'єкт правового та договірної регулювання. Держава, як суб'єкт договірної регулювання. Правосуб'єктність держави як суб'єкта договірної регулювання. Державні органи, органи місцевого самоврядування, як суб'єкт договірної регулювання. Юридичні особи, як суб'єкт договірної регулювання. Правосуб'єктність юридичної особи: поняття, сутність, елементи. Поняття, ознаки, види юридичних осіб. Здатність до договірної регулювання юридичної особи. Фізичні особи як суб'єкти договірної регулювання відносин. Здатність до договірної регулювання відносин фізичної особи. Сутність та зміст здатності до договірної регулювання фізичної особи підприємця. Сфери договірної регулювання відносин між фізичними особами.

Тема 5. Особливості договірної регулювання в приватному праві

Концептуальні підходи та поняття договору в приватній сфері. Мета та функції договору в приватній сфері. Принципи договірної регулювання приватної сфери: рівність сторін, вільне волевиявлення, заборона зловживання правом. Особливості використання договірної регулювання в окремих приватно-правових галузях права. Предмет та об'єкт

приватно-правового договору. Форма та зміст договорів. Порядок укладення, зміни припинення договорів. Підстави розірвання та відповідальності. Наслідки незаконності чи невідповідності законодавчому регулюванню. Законодавче забезпечення договірних регулювань відносин в приватній сфері.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього го	у тому числі					усього го	у тому числі				
		л	с	лаб	інд.	с.р.		л	с	лаб	ін.	с.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи договірних регулювань суспільних відносин												
Тема 1. Договірне регулювання у системі правового регулювання відносин	15	2	2			11						
Тема 2. Теоретичні основи договірних регулювань відносин	15	2	2			11						
Разом за розділом 1	30	4	4			22						
Розділ 2. Окремі питання форм договірних регулювань												
Тема 3. Характеристика форми договірних регулювань відносин	19	4	4			11						
Тема 4. Суб'єкти договірних регулювань відносин	19	4	4			11						
Тема 5. Особливості договірних регулювань в приватному праві	22	4	4			14						
Разом за розділом 2	60	12	12			36						
Усього годин	90	16	16			58						

4. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Договірне регулювання у системі правового регулювання відносин	2
2.	Теоретичні основи договірних регулювань відносин	2
3.	Характеристика форми договірних регулювань відносин	4
4.	Суб'єкти договірних регулювань відносин	4
5.	Особливості договірних регулювань в окремих сферах приватноправових відносин	4
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Загальна характеристика інтересу в філософсько-соціальному вимірі (опрацювання додаткової літератури за темою)	11
2.	Інтерес у публічному і приватному праві. Приватні та публічні інтереси (опрацювання додаткової літератури за темою)	11

3.	Історія формування інтересу як правової категорії у приватному законодавстві (опрацювання додаткової літератури за темою)	11
4.	Поняття і система інтересів у приватному праві (опрацювання додаткової літератури за темою)	11
5.	Захист охоронюваних законом інтересів у приватному праві (опрацювання додаткової літератури за темою)	14
	Разом	58

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Індивідуальне завдання виконується в формі **реферату**. Реферат передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни; розвиток навичок самостійної роботи із законами, нормативно-правовими актами та іншими літературними джерелами. Реферат повинен відповідати вимогам до структури, оформлення та змісту, наведеним нижче.

Реферат має складатися із трьох частин: вступу, аналітичної частини та висновків.

Вступ реферату повинен містити загальні положення щодо актуальності дослідження, прізвища та назви основних праць провідних фахівців у досліджуваній сфері та окреслювати поставлене наукове завдання.

В аналітичній частині реферату аспірант має навести думки фахівців із питання, що досліджується, висловити власне ставлення до цих думок, обґрунтувати свої доводи та дослідити окреслене у вступі наукове завдання. Аналітична частина може складатися з кількох підрозділів.

У висновках реферату повинні міститись основні результати проведеного дослідження, розв'язання наукового завдання.

Реферат має містити загальний огляд думок фахівців у сфері сімейного права. Обов'язковою вимогою до змісту реферату є наявність юридичного аналізу теми або аналізу правових відносин, які складаються стосовно відповідних об'єктів. Рекомендується посилається у рефераті на практику вирішення сімейних спорів.

Обсяг реферату повинен становити від 20 до 25 сторінок, текстовий редактор - Word, формат сторінки - А4 (297x210 мм), орієнтація - книжкова, поля - 25 мм, гарнітура - Time New Roman, кегель - 14, міжрядковий інтервал - 1,5.

Аспірант має використати не менше 10 джерел, у тому числі літературні наукові твори, судову практику, але не враховуючи законодавство

Цитування у тексті виділяються лапками у разі використання мови оригіналу. Якщо аспірант здійснює переклад оригінального джерела, перед уривком такого тексту повинне бути зазначене його прізвище та ініціали автора, а наприкінці уривку має стояти посилання. Посилання у тексті оформлюються у квадратних дужках.

Наприклад: [2, с. 56], де перше число означає порядковий номер у списку використаних джерел, друге - номер сторінки.

Аспірант може обрати одну із представлених тем рефератів.

Теми рефератів

1. Межі договірного регулювання відносин
2. Форми недоговірного регулювання відносин.
3. Форми договірного регулювання відносин.
4. Принцип верховенства права в договірному регулюванні.
5. Обмеження договірного регулювання за територією і часом.

7. Методи навчання

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;
2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);
3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів аспірантів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться в форматі заліку.

Максимальна сума балів, яку може набрати аспірант при складанні заліку з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати аспірант при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Інтерес як основний фактор формування договірного регулювання у суспільстві.
2. Форми договірного регулювання як відображення сформованого інтересу.
3. Суспільний інтерес і правове регулювання відносин. Специфіка інтересів окремих частин суспільства.
4. Державний інтерес і державно-правове регулювання відносин. Специфіка інтересів в сфері державного управління. Роль держави та її функції у процесі регулювання відносин.
5. Поняття та структура договірного регулювання відносин.
6. Поняття договірного регулювання відносин. Ознаки договірного регулювання відносин.
7. Забезпеченість дієвості договірного регулювання. Місце договірного регулювання в механізмі правового регулювання відносин.
8. Договірне регулювання приватних та публічних відносин: державна допустимість та суспільна необхідність.
9. Договір як елемент механізму правового регулювання. Сила договірного регулювання та фактори, які впливають на неї.
10. Співвідношення правового та договірного регулювання відносин.
11. Мета та завдання договірного регулювання відносин.
12. Види та фактори легітимації відносин. Легітимація та легалізація.
13. Функції договірного регулювання відносин.
14. Соціальні рівні функціонування договірного регулювання. Залагодження конфлікту. Співвіднесення інтересів.
15. Межі договірного регулювання відносин
16. Поняття меж та обмеження в правовому регулюванні. Фактори впливу на встановлення правових обмежень в договірному регулюванні.
17. Обмеження договірного регулювання за територією і часом.
18. Межі договірного регулювання відповідно до предмету галузі права.

Законність та обґрунтованість обмеження правового та договірного регулювання відносин.

19. Роль меж та обмежень в договірному регулюванні. Види обмежень в правовому та договірному регулюванні.

20. Суб'єктивні обмеження договірного регулювання відносин.

21. Загальні та спеціальні принципи договірного регулювання. Принцип верховенства права в договірному регулюванні.

22. Принципи справедливості, розумності, добросовісності в договірному регулюванні. Спеціальні принципи договірного регулювання: свободи договору, визначеності результату, співробітництва.

23. Поняття та суть форм договірного регулювання відносин.

24. Форми недоговірного регулювання відносин.

25. Форми договірного регулювання відносин. Поняття та сутність форми договірного регулювання відносин.

26. Види відносин, що можуть бути врегулювання в договірних формах. Правові форми договірного регулювання відносин.

27. Класифікація форм договірного регулювання відносин. Законодавчо регламентовані та нерегламентовані. Матеріальні та процесуальні. Альтернативні та безальтернативні. Односторонньо ініційовані та ініційовані декількома учасниками.

28. Договір. Домовленість. Угода. Контракт. Пакт. Протокол. Конвенція. Меморандум. Погодження, узгодження, згода.

29. Поняття та характеристика засобів договірного регулювання відносин. Норма договору (договірна норма) як основний засіб договірного регулювання відносин.

30. Поняття, суть та ознаки договірної норми як засобу договірного регулювання.

31. Суб'єкт правового та договірного регулювання. Держава, як суб'єкт договірного регулювання. Правосуб'єктність держави як суб'єкта договірного регулювання. Державні органи, органи місцевого самоврядування, як суб'єкт договірного регулювання.

32. Юридичні особи, як суб'єкт договірного регулювання. Правосуб'єктність юридичної особи: поняття, сутність, елементи Поняття, ознаки, види юридичних осіб. Здатність до договірного регулювання юридичної особи.

33. Фізичні особи як суб'єкти договірного регулювання відносин. Здатність до договірного регулювання відносин фізичної особи.

34. Сутність та зміст здатності до договірного регулювання фізичної особи підприємця. Сфери договірного регулювання відносин між фізичними особами.

35. Концептуальні підходи та поняття договору в приватній сфері. Мета та функції договору в приватній сфері.

36. Принципи договірного регулювання приватної сфери: рівність сторін, вільне волевиявлення, заборона зловживання правом.

37. Особливості використання договірного регулювання в окремих приватноправових галузях права. Предмет та об'єкт приватноправового договору. Форма та зміст договорів.

38. Порядок укладення, зміни припинення договорів. Підстави розірвання та відповідальності.

39. Наслідки незаконності чи невідповідності законодавчому регулюванню.

40. Законодавче забезпечення договірного регулювання відносин в приватній сфері.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав аспірант за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Індивідуальне завдання	Разом	Залік	Сума
T1-T5				
40	20	60	40	100

Для допуску до складання заліку здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- аспірант активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- аспірант активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- аспірант на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, причому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- аспірант виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- аспірант припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Оцінювання індивідуального завдання здійснюється відповідно до наступних критеріїв:

1. результати індивідуального завдання аспіранта фрагментарні, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення – 0 балів
2. аспірант розкриває основні положення теми індивідуального завдання, виконує завдання за зразком, володіє елементарними навичками – 1-12 балів.
3. аспірант розкриває у роботі істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Презентація роботи аспіранта логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень – 13-17 балів.
4. знання аспіранта з обраної теми індивідуального завдання є глибокими, міцними, системними; аспірант вміє застосовувати їх для виконання науково-практичних завдань, наукова діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати правові ситуації, факти, виявляти і відстоювати власну позицію – 18-20 балів.

Критерії оцінювання залікової роботи

Залікова робота виконується у письмовій формі та складається із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має варіанти відповідей, тільки один з яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90–100	зараховано
70-89	зараховано
50-69	зараховано
0-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Мічурін Є.О. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с.
2. Дзера О.В. Цивільно-правова наука і практика: збірник науково-правових (консультативних, експертних) висновків. Київ: Алерта, 2023. 572 с.
3. Нетипові об'єкти : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 266 с.
4. Завальна Ж.В., Маркова О.О. Договірне регулювання відносин: навчальний посібник. Суми : Поліграф, 2014. 260 с.
5. Пархоменко Н.М. Договір в системі форм права України: Монографія. К.: Вид. дім «Юридична книга», 2000. 184 с.
6. Погрібний С.О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: Монографія. К.: Правова єдність, 2009. 304 с.

Допоміжна література

1. Briukhovetska M. Civil law regulation of information technology (IT) contracts. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. № 11. P. 5-10. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.11.01>.

2. Гетьман А. П., Борисова В. І. Договір як універсальна правова конструкція: монографія. Харків : Право, 2022. 432 с.
3. Гримич М. В. Звичаєве цивільне право українців XIX-початку XX століття. К.: Арістей, 2006. 559 с.
4. Дорошенко Л. М. Договори в корпоративному праві: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 542 с.
5. Єфремова І. І., Ломакіна І. Ю. Принципи свободи договору і рівності сторін у договірному праві України та ЄС. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. 2022. Вип. 2 (54). С. 60–66. DOI: https://doi.org/10.3231/VPSP2022-2_60-66.
6. Завальна Ж. В. Договірні форми узгодження інтересів. *Підприємство, господарство і право*. 2007. № 10. С. 35-38.
7. Завальна Ж. В. Коаліційна угода в системі договірних форм. *Юридична Україна*. 2008. № 1. С. 10-15.
8. Луць В. В., Великанова М. М. Договори в цивільному праві України: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 308 с.
9. Мічурін Є. О. Смарт-контракт у приватному праві. *Форум Права*. 2025. № 81(1). С. 53–59. URL: <http://doi.org/10.5281/zenodo.13923187>.
10. Мічурін Є. О. Цивільно-правове регулювання суспільних відносин у цифровому середовищі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Право». 2023. № 36. С. 115-121. URL: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-13>
11. Мічурін Є. О. Публічний договір у мережі «Інтернет» та новели законодавства про цифровий контент. *Університетські наукові записки*. 2023. № 5 (95). С. 4–13. URL: https://unz.univer.km.ua/article/view/95_4-13/359.
12. Оновлення договірного регулювання приватноправових відносин в Україні : монографія / за заг. ред. А. Б. Гриняка, О. О. Кота, М. Д. Пленюк. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 488 с.
13. Шимон С. Поняття і юридичне значення «домовленості» як волевиявлення суб'єктів цивільного права. *Юридична Україна*. 2009. № 9. С. 44–49.
14. Шульженко Ф. П., Шаркова І. М., Гайдулін О. О. Морально-правові принципи доброчесності та добросовісності: генеза та парадигма сучасної рецепції: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 428 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: <http://irbisnbuv.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua/>
3. Офіційний вісник України: <http://ovu.com.ua/>
4. Юридичний журнал «Форум права»: www.irbis-nbuv.gov.ua
5. Юридичний журнал «Право України»: <http://pravoua.com.ua/>
6. Електронне наукове видання «Юридичний науковий електронний журнал» <http://www.lsej.org.ua/>
7. The principles of european contract law: <http://www.jus.uio.no>
8. European Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group): <http://www.acquis-group.jura.uni-osnabrueck.de>
9. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law // Draft Common Frame of Reference (DCFR): http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en
10. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (UNIDROIT) <http://zakon2.rada.gov.ua>